

Nya finansieringsformer för efterbehandling av förorenad mark

Sammanfattning

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) anser att Naturvårdsverkets ansats att försöka lösa två stora problem med förorenade områden är bra men analysen och åtgärdsförslagen behöver utvecklas. Naturvårdsverkets förslag om att synliggöra miljöskulder i en särskild saneringsplan är bra och SKL stödjer i huvudsak förslaget.

Naturvårdsverkets förslag om att inrätta en fond för efterbehandlingsåtgärder är en bra grundtanke men förslaget har brister. Uttag från fonden för finansiering av åtgärder kommer att vara beroende av handläggning och prioriteringar av den myndighet som ska administrera fonden vilket kan innebära att arbetet inte snabbas upp i den utsträckning som behövs. Vidare är fondens tillämpningsområde otydligt.

En uppenbar brist i förslagets potential att öka hastigheten i saneringsprocessen är frågan om hur tillsynsmyndigheter ska kunna tillföras tillräckliga resurser för att utreda komplicerade ansvarsförhållanden enligt 10 kap. miljöbalken (MB). Om ansvarsförhållandena inte är utredda kan inte fonderade medel utgå för att täcka upp för insolventa verksamhetsutövare. SKL anser att frågan om särskilt stöd för ansvarsutredningar bör utredas.

Fondens begränsade tillämpningsområde löser inte problemet med redan nu avslutade verksamheter som har efterbehandlingsansvar men bristande betalningsförmåga. En stor del av de efterbehandlingsprojekt som behöver komma till stånd gynnas inte av förslagen och för dessa behöver ytterligare lösningar övervägas.

Sveriges Kommuner och Landstings synpunkter

Förslag I: Synliggöra efterbehandlingsåtgärder i årsredovisningen

Naturvårdsverket föreslår dels att aktuell redovisningslagstiftning ska förbli oförändrad men föreslår bland annat att det i Förordningen om verksamhetsutövarens egenkontroll (1998:901) ska införas ett krav om att redovisa kostnadsuppskattningar för åtgärder förknippade med miljöföreningar och att det därmed skapas idag saknade verktyg för att föra in miljöskulder i årsredovisningar. Enligt Naturvårdsverket kan förordningsändringarna till och med komma att ge tillsynsmyndigheterna nya verktyg för att förelägga verksamhetsutövarna att vidta åtgärder under pågående drift vilket är ett steg i rätt riktning.

SKL anser att Naturvårdsverkets förslag är bra men med förslaget kan det fortfarande finnas utrymme för att inte redovisa miljöskulder som ska åtgärdas långt fram i tiden.

Kanske hade det därför varit bra att i sammanhanget göra en översyn av dagens redovisningslagstiftning.

Förslag 2: Fond för efterbehandling

SKL anser att det är bra att hitta finansieringslösningar för fall där det finns ansvariga verksamhetsutövare men som inte har ekonomiska möjligheter att svara för efterbehandlingen. SKL ställer sig dock frågande till hur stort utrymmet är för att använda de fonderade medlen.

Naturvårdsverket anger i underlaget dels att ett avgiftskollektiv enbart ska svara för kostnader för den egna verksamheten varför fonden inte får användas för åtgärder för föroreningar som uppkommit i verksamheter som avvecklats innan fondens inrättande. Samtidigt anges att fondens medel ska kunna användas på alla föroreningar som inträffat efter 1969 (se s. 61 i underlaget). SKL anser att det mot den här bakgrunden är otydligt vad fonden faktiskt får användas till och att det blir relativt få historiska miljöskulder som faktiskt kan finansieras med den aktuella fonderingslösningen. Fonden kommer dessutom inte alls att kunna användas till finansiering av U-verksamheter, varför hanteringen av miljöproblem relaterade till dessa inte kan uppnås med den aktuella fonderingslösningen.

Det är viktigt att den myndighet som ska förvalta och besluta om fondens användande redan mot bakgrund av ansvarsutredning och ansökan om fondmedel kan ta ställning till om medel kan komma utdelas i tillräcklig omfattning för att undvika att saneringsprojekt avstannar i brist på tillgängliga medel. Av samma anledning är det av viktigt att den förvaltande och beslutande myndigheten kommer att ha en effektiv beslutsprocess.

Det framgår av underlaget att både Naturvårdsverket och tillsynsmyndigheterna kommer att få en ökad administrativ börda. Det framgår även att den myndighet som kommer att få ansvaret att administrera verksamheten bör ges rätt att finansiera sina kostnader via de fonderade medlen. Kommunerna kommer genom förslaget också att få ökade administrativa kostnader för att hantera de förändringar som föreslås. Det är därför viktigt att kommunerna ges rätt att få ta ut kostnader för den utökade administration som den statliga fonden kommer att kräva. Det kan också i sammanhanget påpekas att den taxebilaga från SKL som det hänvisas till som grund för avgiftsuttag kontinuerligt uppdateras och enbart utgör ett underlag för kommunerna när de fastställer sina taxor. Koderna i taxebilagan är dessutom inte beständiga över tid vilket innebär det är svårt att förutse vilka konsekvenser en mer ingripande revidering av SKLs taxeunderlag kommer att få för finansieringen av fonden.

Ansvarsutredningar på fondmedel?

I underlaget från Naturvårdsverket konstateras att fonderade medel utgår efter att ansvarsförhållanden har utretts. Att utreda ansvarsförhållanden är både komplicerat och tidskrävande och det är ett generellt problem att ansvarsutredningar inte kommer till stånd. Ett av skälen till detta problem är att det idag är svårt att finansiera ansvarsutredningar med miljöbalkstaxa bl a eftersom verksamhetsutövarna i det inledande skedet kan vara okända.

SKL anser att det hade behövts ett förtydligande för hur medlen i den föreslagna fonden skulle få användas så att tillsynsmyndigheterna även skulle kunna ansöka om utbetalning av medel för att täcka utgifter för att utreda ansvarsförhållanden. Ett annat sätt för att komma vidare med i efterbehandlingsarbetet hade varit att utreda möjligheten att ge särskilt stöd till tillsynsmyndigheter för framtagande av ansvarsutredningar.

Sveriges Kommuner och Landsting

Lena Dahl

Gunilla Glasare